

2. Мережа ZOV/Pravda-вебсайтів: як російська пропаганда насаджує власні наративи / Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. URL: <https://spravdi.gov.ua/merezha-zov-pravda-vebsajtiv-yak-rosijska-propaganda-nasadzhuye-vlasni-naratyvy>.

3. A well-funded Moscow-based global ‘news’ network has infected Western artificial intelligence tools worldwide with Russian propaganda / NewsGuard Reality Check. URL: <https://www.newsguardrealitycheck.com/p/a-well-funded-moscow-based-global>.

Шевчишен Артем Вікторович,

заступник начальника Головного слідчого управління Національної поліції України –
начальник управління організації роботи
та методичного забезпечення, доктор
юридичних наук, професор

РЕЗУЛЬТАТИ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ЯК ДЖЕРЕЛО ОРІЄНТУЮЧОЇ ІНФОРМАЦІЇ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ДОКАЗУВАННІ

Сучасний етап розвитку Національної поліції України характеризується необхідністю удосконалення механізмів збору, систематизації та аналітичного опрацювання інформації про злочинні події, осіб, причетних до їх вчинення, та зв'язки між ними. Комплексна систематизація даних про злочинність є важливою передумовою здійснення превентивних заходів, своєчасного виявлення ознак злочинної діяльності та забезпечення інформаційного супроводу досудового розслідування [1, с. 18].

Одним із ключових інструментів такого підходу є кримінальний аналіз, який у науковій літературі визначається як специфічний вид інформаційно-аналітичної діяльності правоохоронних органів, що полягає у перевірці, оцінці та інтерпретації інформації, встановленні взаємозв'язків між даними про кримінальні правопорушення, осіб, причетних до їх вчинення, та відомостями, отриманими з різних джерел, з метою їх подальшого використання правоохоронними органами [2, с. 21; 3, с. 145]. За своїм змістом кримінальний аналіз

спрямований на ідентифікацію та встановлення взаємозв'язків між відомостями про кримінальні події, осіб, пов'язаних із ними, та інформацією з різних джерел для подальшого використання у правоохоронній діяльності [4, с. 219].

Теорія кримінального процесуального доказування традиційно розмежовує інформацію, яка має самостійне доказове значення, та інформацію, що виконує допоміжну, орієнтуючу функцію у пізнавальній діяльності слідчого, прокурора і суду. У криміналістичній доктрині орієнтуюча інформація розглядається як відомості, які не набувають статусу доказів у розумінні статті 84 КПК України, однак мають значення для висування слідчих версій, планування розслідування, визначення тактики проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій.

Результати кримінального аналізу (аналітичні довідки, звіти, схеми зв'язків, профілі злочинної діяльності) за своєю природою переважно належать саме до такої орієнтуючої інформації. Вони формуються шляхом систематизації та оцінки відомостей із різних джерел і спрямовані не на безпосереднє встановлення окремого факту, а на виявлення зв'язків, закономірностей і тенденцій у злочинній діяльності.

Особливої актуальності використання потенціалу кримінального аналізу набуває у практичній діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України, де реалізація аналітичних продуктів оптимізує процеси розслідування складних, багатоєпізодних або вчинених умовах неочевидності кримінальних правопорушень.

Орієнтуюча функція результатів кримінального аналізу в діяльності слідчих підрозділів проявляється, зокрема, у: формуванні та побудові обґрунтованих слідчих версій на початкових етапах досудового розслідування; встановленні прихованих зв'язків між особами, подіями та іншими обставинами кримінального правопорушення; визначенні оптимальних напрямів проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій слідчими та оперативними підрозділами; виявленні нових джерел доказової інформації, які після належної процесуальної фіксації набувають статусу процесуальних джерел доказів; інформаційно-аналітичному забезпеченні прийняття процесуальних рішень слідчим і прокурором.

При цьому використання аналітичних продуктів під час обґрунтування процесуальних рішень можливе лише у сукупності з іншими матеріалами кримінального провадження та за умови подальшої перевірки отриманих відомостей у порядку, передбаченому КПК України.

Серед основних проблемних аспектів застосування результатів кримінального аналізу у слідчій практиці слід виокремити:

1. Ризик підміни доказів аналітичними висновками. Аналітичний продукт не може бути самостійною підставою для висновку про доведеність обставин кримінального провадження.

2. Відсутність нормативного визначення статусу орієнтуючої інформації. КПК України не містить відповідної категорії та не визначає порядок використання результатів аналітичної діяльності.

3. Недостатня визначеність механізму перетворення аналітичних відомостей у докази. Потребує удосконалення порядок подальшої процесуальної перевірки інформації, отриманої в результаті кримінального аналізу.

4. Необхідність забезпечення єдності практики оцінки аналітичних матеріалів. Важливим є чітке розмежування інформації, яка лише спрямовує діяльність органів розслідування, та доказів, що підтверджують обставини кримінального провадження.

На нашу думку, для підвищення ефективності використання результатів кримінального аналізу доцільним є:

1. Доктринальне та нормативне визначення поняття орієнтуючої інформації та її відмежування від доказів у кримінальному провадженні.

2. Розроблення методичних рекомендацій щодо використання результатів кримінального аналізу та алгоритму їх подальшої процесуальної перевірки.

3. Удосконалення підготовки слідчих, прокурорів та інших учасників кримінального провадження щодо правильного використання аналітичних продуктів.

4. Оптимізація професійної підготовки працівників оперативних підрозділів шляхом упровадження модульних, симуляційних та інтерактивних навчальних програм, спрямованих на ефективне використання сил і засобів ОРД та підвищення оперативної значущості їх діяльності [5, с. 42].

Підсумовуючи вищевикладене слід зазначити, що результати кримінального аналізу за своєю природою є одним із видів орієнтуючої інформації у кримінальному процесуальному доказуванні. Вони не мають самостійного доказового значення, однак виконують важливу інформаційно-пізнавальну функцію, забезпечуючи формування слідчих версій, планування розслідування та пошук джерел майбутніх доказів.

Ефективне використання потенціалу кримінального аналізу потребує чіткого розмежування орієнтуючої інформації та доказів, а також удосконалення механізмів процесуальної перевірки аналітичних висновків. Такий підхід дозволить підвищити ефективність досудового розслідування без порушення фундаментальних засад кримінального процесуального доказування.

Список використаних джерел

1. Заєць О.М. Інститут аналітичного супроводження досудового розслідування кримінального провадження в Україні. Сучасний стан і перспективи розвитку. Вісник кримінального судочинства. 2016. № 4. С. 17–25.

2. Мовчан А.В. Актуальні проблеми впровадження в органах національної поліції України моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою. *Соціально-правові студії*. 2018. Випуск 1. С. 17–22.

3. Моца В.В. Теоретико-методологічні засади використання кримінального аналізу оперативними підрозділами правоохоронних органів України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2022. С. 141–147.

4. Благута Р.І., Мовчан А.В. Новітні технології у розслідуванні злочинів: сучасний стан і проблеми використання: монографія. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 256 с.

5. Касельов А., Дуднік А. Шляхи підвищення ефективності роботи підрозділів кримінального аналізу. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 21 бер. 2025 р.) ; у 2-х ч. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. Ч. II. 784 с.